Göteborgs Stad

Kulturmiljö, sammanställning och bedömning

Detaljplan för handel på Brännö inom stadsdelen Styrsö, Dnr 0690/13

2021-03-01

Innehåll

1 Inledning ... 3

1.1 Bakgrund ... 3

1.2 Syfte ... 3

1.3 Innehåll ... 3

2 Brännö i kulturrelaterade planeringsunderlag ... 4

2.1 Riksintresse för kulturmiljövård ... 4

2.2 Kulturhistorisk värdefull bebyggelse, ett program för bevarande 5

2.2.1 Styrsö 87: A; F d Styrsö socken ... 5

2.2.2 Brännö ... 6

2.3 Fördjupad översiktsplan för Brännö ... 9

3 Karaktärisering och analys ... 12

3.1 Stort område med bebyggelse som vuxit fram under lång tid och till stor del består av äldre, för skärgården typiska byggnader. ... 12

3.2 Bebyggelse ligger vid kanten av gärdet, längs ett bergparti. .. 13

3.3 Hela gamla vägen från Rödsten till Husvik är värdefull ... 14

3.4 Gamla byområdets bebyggelse bestod av tätt placerade bostadshus och ekonomibyggnader i anslutning till huvudvägen och gärdet 19

3.5 Byggnaderna tillsammans med gärde speglar jordbruksnäringen ... 21

3.6 Landskapsbilden från gärdet mot havet och bebyggelsen runt gärdet 24

3.7 Stora hus inom Brännö bykärnan (gamla byn) ... 25

4 Slutsats ... 28

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Vid samrådet för Detaljplan för Handel på Brännö inkom många synpunkter kopplade till kulturmiljöfrågan och anpassning till kulturmiljön och bevaransvärda karaktärsdrag i miljön. Stadsbyggnadskontoret bedömde att denna fråga behövdes utredas djupare inför omarbetning av planförslaget och framtagandet av en granskningshandling. Detta underlag är en sammanställning av det befintliga planeringsunderlag som har studerats djupare med kompletterande resonemang kring dessa värden kopplat till planförslaget. Vidare redovisas analyser som kontoret gjort på befintliga miljöer och presenteras en avslutande sammanfattning av vilka anpassningar och förhållningssätt som legat till grund för utformningen av granskningshandlingen och den formella plankartan som nu är föremål för granskning.

Planområdet ligger på östra sidan av Brännö. Syftet med detaljplanen är att tillskapa ytor för verksamheter och service samt tillskapa bostäder och säkerställa mindre yta för allmän plats.

1.2 Syfte

Syfte med denna fördjupning är att:

Sammanställt beskriva kulturmiljövärdena inom planområdet och på Brännö och att utreda och analysera dem mer ingående för att avslutningsvis bedöma hur planförslaget kan förhålla sig till beskrivna kulturella och arkitektoniska värden på lämpligt sätt. Vidare att med stöd av ovan finna de viktiga frågorna att reglera i den nya detaljplanen och bedöma hur planen påverkar de befintliga värdena.

1.3 Innehåll

Fördjupningen består av tre huvuddelar:

- Brännö i kulturrelaterade planeringsunderlag
- Karaktärisering och analys av värden beskrivna i första avsnittet
- Slutsats

2 Brännö i kulturrelaterade planeringsunderlag

2.1 Riksintresse för kulturmiljövård

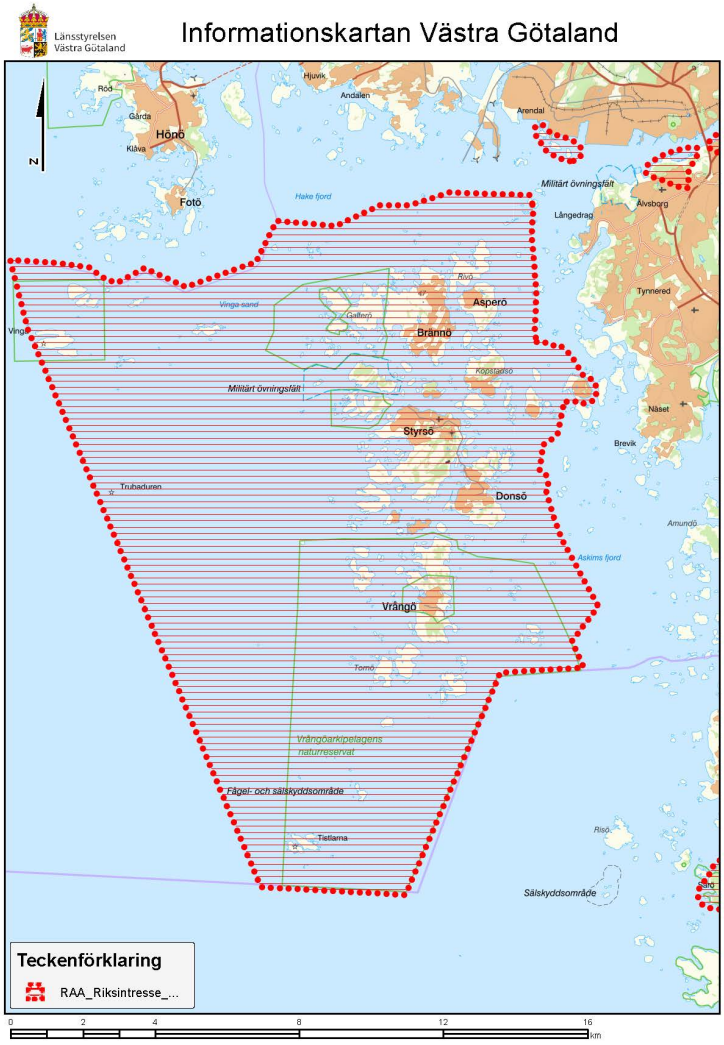

Figur 1 Utdrag från Länsstyrelsen hemsida, informationskartan.

Brännö ingår i ett riksintresseområde för kulturmiljövård (Styrsö O7) som omfattar Göteborgs Södra skärgård. Området utgör en kust- och skärgårdsmiljö med varierat innehåll från stenålder till nutid. *Nästan varje ö har sin egen speciella utveckling där Brännö ger exempel på ett äldre jordbrukslandskap med bitvis välbevarad bebyggelse med bykaraktär.* Riksintresseområdet skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess kulturvärden.

Styrsö [O 7]

Motivering:

Kust– och skärgårdsmiljö med varierat innehåll från stenålder till nutid.

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningarna visar på ett fångstsamhälle. På öarna finns sten- och bronsåldersboplatser, bronsåldersgravar i rösen och stensättningar samt talrikt med så kallade tomtningar från sillfiskeperioderna. Kanske hör också de säregna gravplatserna och labyrinterna till ett fångstsamhälle. Bebyggelsen ger som helhet en rikt varierad bild av en skärgårdssocken, där nästan varje ö ger exempel på en speciell utveckling. Här finns äldre jordbruksbebyggelse med fiske på Brännö och vid Styrsö Hallsvik. Den senare utvecklingen för fisket med tätare bebyggelse och koncentrationen kring hamnen framträder särskilt väl vid Styrsö Tången. Styrsö Bratten är det bästa exemplet på badortslivets bebyggelse. Fyr- och lotsplatsen på Vinga och karantänsanstalten på Känsö är de enda bevarade anläggningarna av detta slag i Nordeuropa. Trubaduren Evert Taubes födelseplats Vinga.

2.2 Kulturhistorisk värdefull bebyggelse, ett program för bevarande

Södra skärgården ingår i bevarande program för Göteborg som antogs av kommunfullmäktige år 1999. Programmet omfattar tiden från 1000-talets början fram till åren 1955–65 och behandlar såväl stadsbebyggelse som landsbygd och skärgårdsmiljöer. De byggnader och bebyggelsemiljöer som finns med i bevarandeprogrammet bedöms som särskilt värdefulla och omfattas därmed av Plan- och bygglagens förvanskningsförbud 8 kap. 13§. Inom helhetsmiljön finns ett 20-tal områden eller mindre objekt som har en speciell karaktär och är särskilt värdefulla från vissa synpunkter.

2.2.1 Styrsö 87: A; F d Styrsö socken

Motivering

Styrsö som helhet har ovanligt väl bevarad skärgårdsmiljö som omfattar det forntida fångstsamhällets fornlämningar och en rikt varierad bebyggelse som speglar skärgårdssocknens historia och de olika öarnas skilda utveckling. Brännö och Kyrkbyn på Styrsö ger exempel på den äldre jordbruksbebyggelsen med fiske som komplement. Utvecklingen mot yrkesfiske och tätare bebyggelse kring hamnen framträder särskilt väl på Styrsö Tången, Vrångö och Donsö. På Köpstadsö finns byggnader som visar att den en gång var skepparnas speciella ö, före detta sillsalteriet på Vargö tillkom under den långa sillperioden på 1700-talet och Styrsö Bratten har bebyggelse som påminner om badortstiden. Före detta Känsö karantänsanstalt med sina medicinhistoriskt intressanta byggnader är den enda bevarade anläggningen av detta slag i norra Europa. Vinga fyr- och lotsplats har en unik särpräglad miljö med traditioner från 1600-talet.

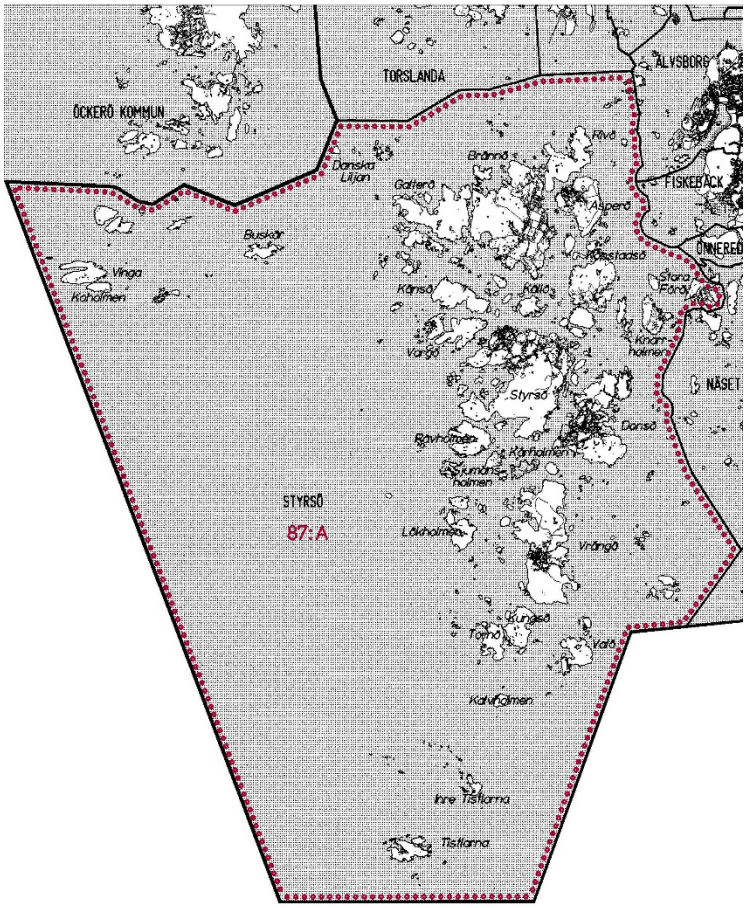

Figur 2 Bild från Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse -ett program för bevarande, Styrsö 87: A.

Karaktär

Före detta Styrsö socken med sin välbevarade skärgårdsmiljö intill ett storstadsområde är unik. Den omfattar de sex större öarna Asperö, Brännö, Köpstadsö, Styrsö, Donsö och Vrångö. De har alla relativt stora områden med bebyggelse som vuxit fram under lång tid och till stor del består av äldre, för skärgården typiska byggnader.

2.2.2 Brännö

På Brännö redovisas två objekt: Byområdet med Brännö gärde (figur 3) och Langegården (figur 4).

Typiskt för Brännö är att invånarna har livnärt sig genom en kombination av jordbruk, lotsning, vanlig sjöfart och arbete som tullare. Här har man haft tillgång till relativt stora områden med bra odlingsmark och från Husvik på öns sydvästra sida fanns goda möjligheter att segla direkt ut till Vingas lotsplats. På 1500-talet var Brännö uppdelat mellan fem gårdar: Bergegården, Faggegården, Klavesgården, Norgården och Sörgården. Den mark som odlades var framför allt nuvarande *”Brännö gärde”* och bebyggelsen låg vid kanten av gärdet, längs

ett bergsparti. På 1700-talet hade en långsträckt by vuxit fram och från den förde vägen till Rödsten i norr och Husvik i söder.

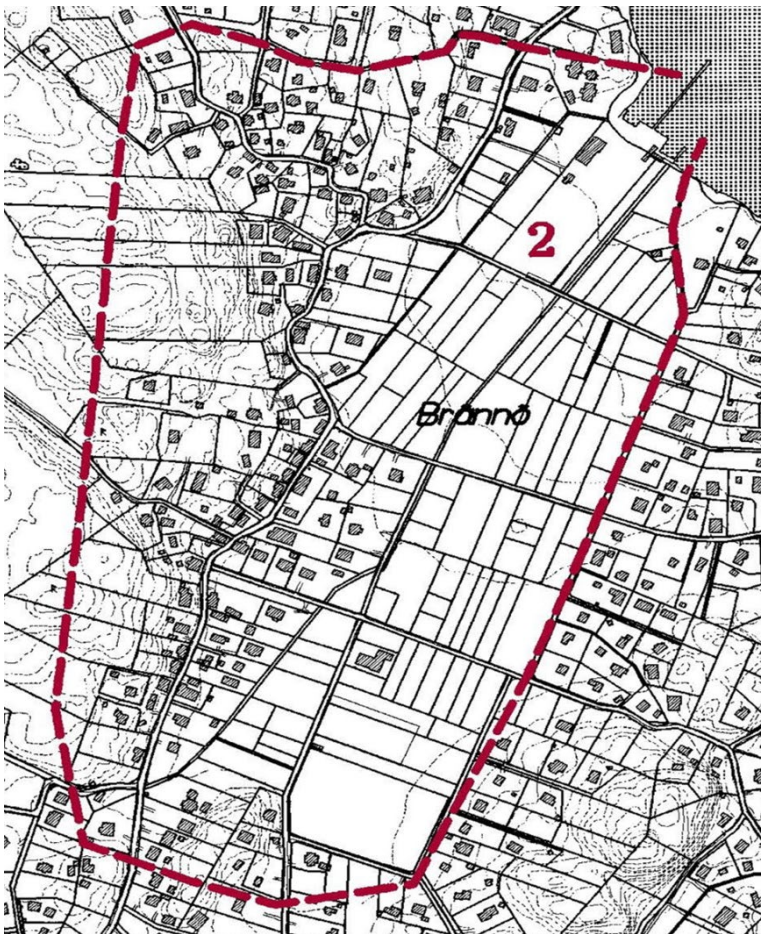

Figur 3 Utdrag från Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse -ett program för bevarande, Brännö gärde och bebyggelsen omkring.

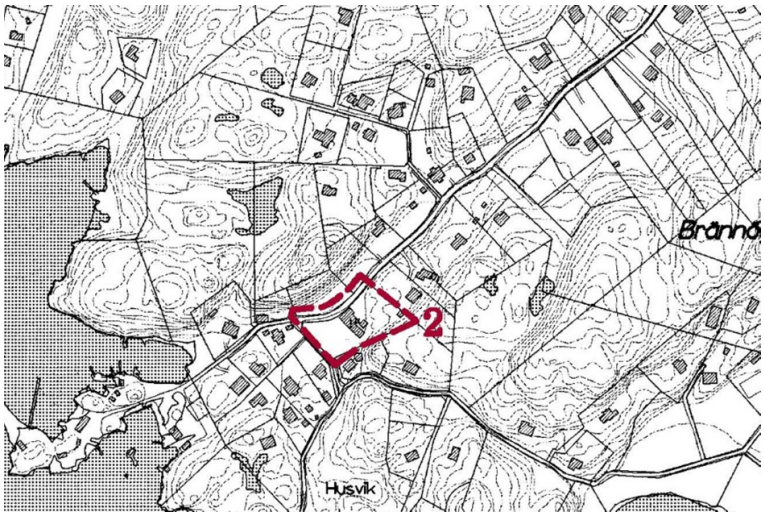

Figur 4 Utdrag från Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse -ett program för bevarande, Langegården.

Byn utvidgades något under 1800-talet och vid Husvik byggdes några större gårdar för lotsar. I slutet av 1800-talet fick Husvik en ångbåtsbrygga och längs

vägen in mot byn byggdes sedan några större bostadshus samt ett pensionat. 1925 muddrades en ränna i nordost mellan Brännö och Asperö. En båtförbindelse från Saltholmen öppnades och sommarstugor började nu byggas bl.a. på bergspartierna ovanför den äldre bebyggelsen. Under 1950-talet upprättades planer för mer omfattande fritidsbebyggelse och ett par större områden har byggts ut. Inom den gamla byn är byggnaderna delvis förändrade men bebyggelsen som helhet är välbevarad och det öppna gärdet finns i huvudsak kvar.

Kyrkogården som ligger på Brännös norra del anlades på 1840-talet och den har senare utvidgats. 1954 fick ön egen kyrka. Den uppfördes av trä efter ritningar av O Geggen. *I bevarandeprogrammet beskrivs det gamla byområdet inklusive gärdet samt Langegården som ligger ett stycke söder om byn ingå i värdet.* Byområdet omfattar en väl samlad bebyggelse i anslutning till huvudvägen samt Brännö gärde med sin f d åkermark. Bebyggelsen består till stor del av bostadshus på enkel bredd och ett flertal ekonomibyggnader bl a en relativt stor ladugård (2:46) som ligger längs vägen. Några större bostadshus ingår också i byn.

Byggnaderna tillsammans med gärdet utgör en ovanligt fullständig miljö som speglar *jordbruksnäringen i skärgården* och Brännö är den sista av öarna som då bedöms ha kvar *den bebyggelsebild som fanns innan det moderna yrkesfisket* slog igenom i Södra Skärgården och jordbruket fortfarande var ett dominerande inslag. *Särskilt intressanta bebyggelsegrupper finns längs den slingrande branta tvärgatan (Faggeliden) och vid huvudstråkets mittparti där det står en rad små hus med entréer mot gatan.* Langegården, Brännö 1:44, uppfördes omkring 1830 som lotsmästaregård. Gården ligger mellan ett par bergspartier och omges av trädgård och höga träd. Den omfattar ett stort bostadshus i 1 1/2 våning med veranda, en ekonomibyggnad som är sammanbyggd med bostadshuset och en källarvind. Bostadshuset är ovanligt omsorgsfullt utformat och har bland annat en dekorerad entréportal. Gården visar på lotsverksamhetens betydelse för ön och är ett värdefullt exempel på ett relativt stort påkostat skärgårdshus från 1800-talets första del. *Hela den gamla vägen från Rödsten till Husvik bedöms vidare som värdefull* och utanför de särskilt avgränsade områdena finns flera intressanta delar till exempel raden med villor i stora trädgårdar vid Husviksvägen, den lilla gården vid vägkröken väster om Langegården och den traditionsrika platsen kring ”Brännö brygga”.

Figur 5 Foto på huvudvägens mittparti vid början av 1900-talet. Det låga huset med gaveln mot vägen har flyttats till Styrsö och är nu hembygdsstuga. Intill ligger "Onkels". Källa: Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse -ett program för bevarande Brännö.

Figur 6 Huvudvägens mittparti, år 2020.

2.3 Fördjupad översiktsplan för Brännö

Kulturmiljövård är enkelt uttryckt att värna om vår gemensamma historia så som den avspeglar sig i landskapet och bebyggelsen runt omkring oss. Kulturmiljövård idag syftar framförallt till att skydda *karaktärsdrag och sammanhang i kulturmiljön.*

Den relativt grova avgränsning av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljön som redovisas i översiktsplanen utgår från tidigare utförda avvägningar i bevarandeprogrammet. Som grund för en ny detaljplan bör nya inventeringar och beskrivningar av bebyggelsens värden genomföras.

Det öppna Brännö gärde är tillsammans med den äldre bybebyggelsen centrala för Brännös identitet och bidrar till variationsrikedomen på ön. Brännö gärde är upptaget i "Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län" med klassning N3/K2, dvs högt bevarandevärde för naturmiljön och av stor betydelse för kulturmiljön. Området är känsligt för alla typer av nybyggande och bör bibehållas öppet så mycket som möjligt.

Byområdet omfattar en väl samlad bebyggelse i anslutning till bygatan och Brännö gärde. Bebyggelsen består till stor del av bostadshus på enkel bredd och ett flertal ekonomibyggnader. Bland annat finns en relativt stor ladugård som ligger utmed vägen, den s k Brännö lada. Många av byggnaderna är välbevarade och tillsammans med den öppna marken bildar de till en ovanligt komplett miljö som väl speglar det tidiga jordbruket. På Brännö finns bevarad en del av den ursprungliga bebyggelsestruktur som fanns innan det moderna fisket slog igenom i södra skärgården. Särskilt intressanta bebyggelsegrupper finns längs den branta Faggeliden samt vid ett avsnitt utmed byvägen där en rad mindre hus står med entréer vända mot gatan.

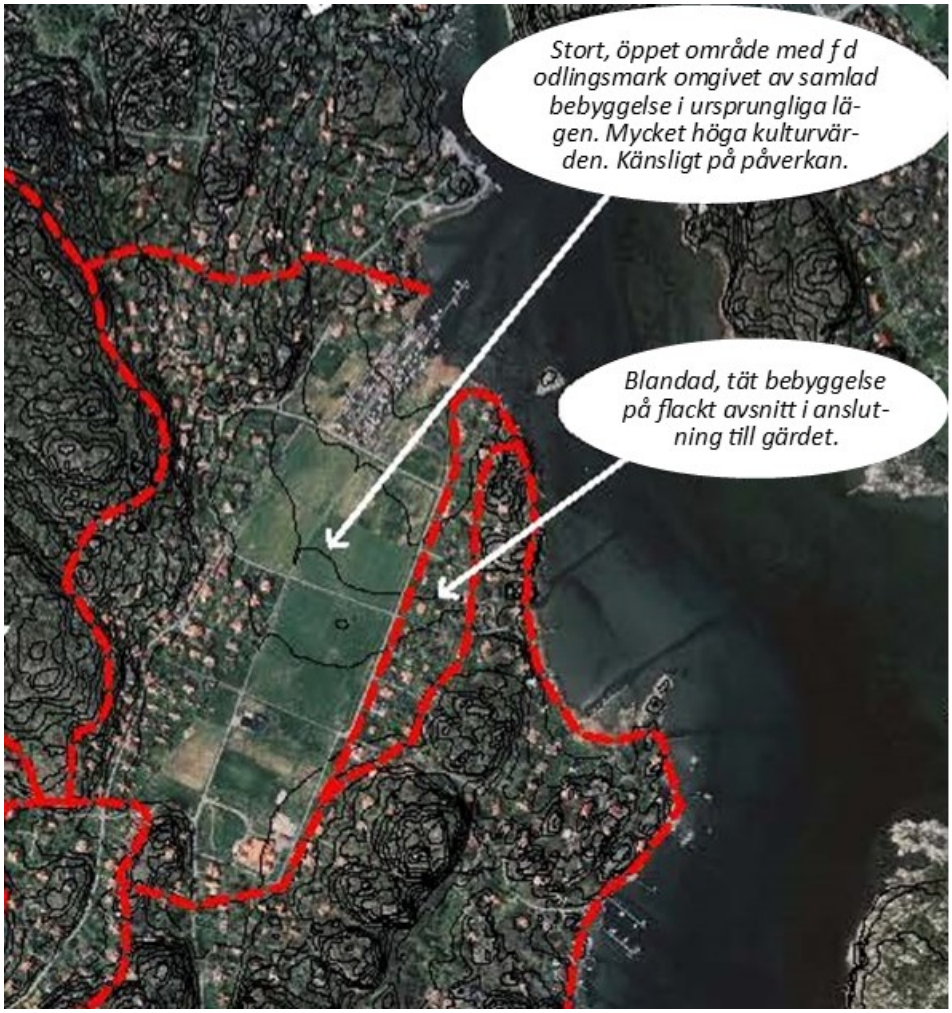

Figur 7 Analys av landskaps- och bebyggelsekaraktär, utdrag ur FÖP för Brännö.

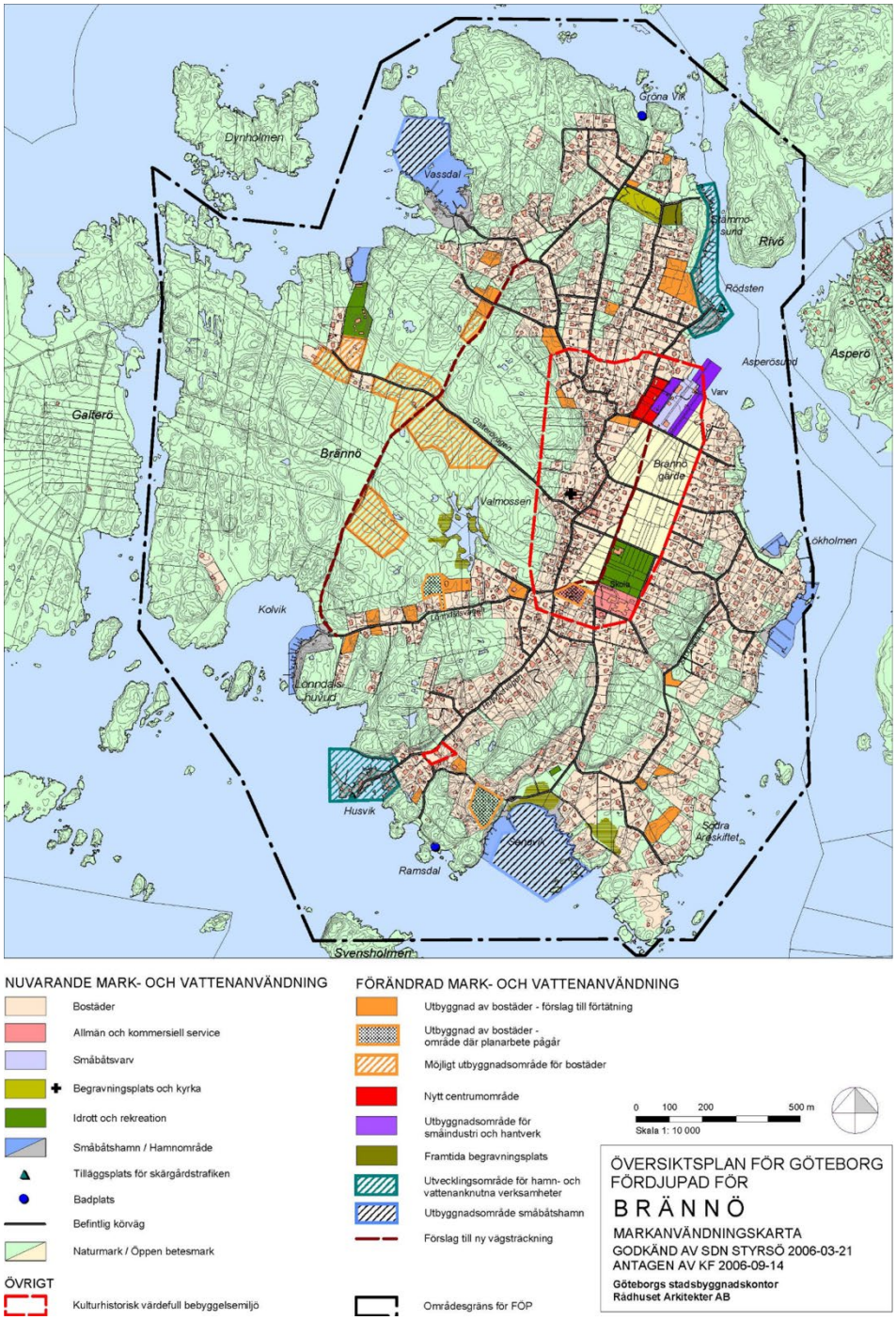

Figur 8 Utdrag från FÖP, Markanvändningskarta.

Förslaget till placering av centrumområde var ett resultat av den avvägningen mellan olika intressen bl.a. kulturmiljön som gjordes inom ramen för FÖP-arbetet. I FÖP reserverades planområdet för framtida centrumbildning i närheten av färjeterminalen. Eftersom centrumändamål är en typ av bebyggelse som kräver större skala både vad gäller höjder och vad gäller yta finns alltid risk att detta påverka kulturmiljön och landskapsbilden negativt. I FÖP valde man för detta en plats som är längs huvudgatan, nära till färjeterminalen och i kanten av Brännö gärde där även marknivån är relativt låg jämfört med

omkringliggande områden. Detta för att minska påverkan av eventuellt storskalig bebyggelse på kulturmiljön och landskapsbilden.

3 Karaktärisering och analys

Planområdet är planlagt som kvartersmark för bostäder enligt gällande detaljplan från 1952 men är obebyggt. Eftersom det inte finns några byggnader inom planområdet blir det ej aktuellt med så kallade varsamhetsbestämmelser i planen. Den viktiga frågan är dock hur ny bebyggelse skall passas in i den kulturhistoriskt intressanta omgivningen. Därför är det viktigt att i planprocessen sätta planområdet i relation till omgivningen inklusive andra redan befintliga bebyggelsemiljöer på ön i syfte att finna de för planområdet relevanta kulturella karaktärer som man måste förhålla sig till när planen utformas. Detta för att utforma en plan som ger en bebyggelse som ej stör de övergripande karaktärsdragen eller det övergripande sammanhanget i kulturmiljön.

3.1 Stort område med bebyggelse som vuxit fram under lång tid och till stor del består av äldre, för skärgården typiska byggnader.

Som riksintresset utrycker sig är det variationen av innehåll som speglar utveckling under olika tider, som är unik för området. Varje tidsperiod har sin utveckling och karaktär som kompletterar den tidigare utvecklingen. Bevarande i detta sammanhang bedöms vara att bevara utvecklings- och tillväxtmöjligheter så att även nutidens utveckling och nutida tillskott speglas i bebyggelsemiljön. Detta för att visa historien i en sammanhängande skärgårdsmiljö och dess kontinuerliga utveckling även för framtida generationer.

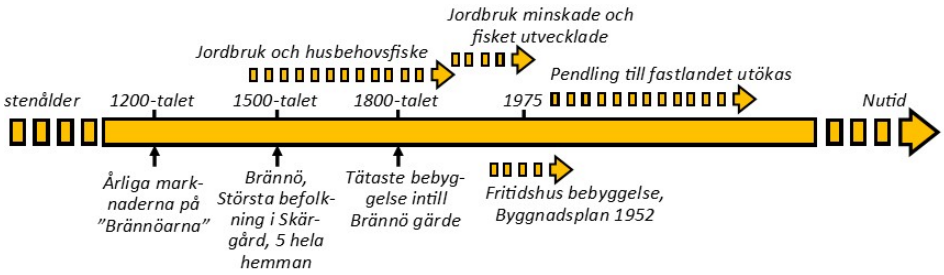

Figur 9 Tidslinje för översikt av de olika utvecklingsperioderna på Brännö, Stadsbyggnadskontoret.

Förhållande till planområdet

Dagens behov på Brännö består i större sammanhängande yta handel, mer varierat bostadsutbud och då främst i andra former än friliggande villor och helst i form av lägenheter. Vidare finns behov av fler allmänna mötesplatser. Dagens arkitektur bör avspeglas i den nya utvecklingen med hänsyn till

omgivningen och för att dokumentera den för att senare i framtiden kunna visa hur var det en gång i tiden. Det nya tillkommande ska utgöra ett tillskott ett nytt lager som speglar sin tid inte stoppa utvecklingen.

3.2 Bebyggelse ligger vid kanten av gärdet, längs ett bergparti.

I fördjupad översiktsplan för Brännö avgränsades Brännö gärde enligt figur 10 nedan. Detta motsvarar i stort sett det som är planlagt som allmänplatsmark i gällande detaljplan från 1952.

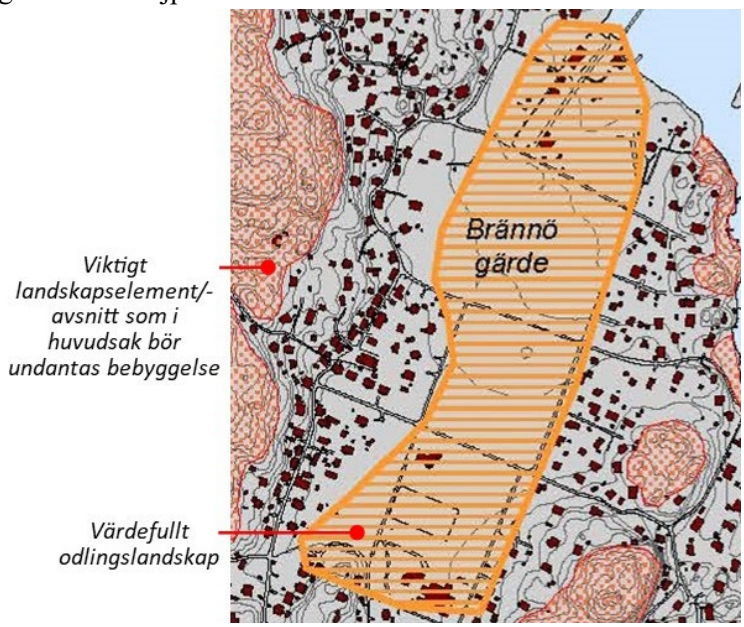

Figur 10 Utdrag från FÖP, Landskap och Natur.

Figur 11 Bilden illustrerar förhållandet mellan aktuellt planområde, Brännö gärde och bergspartiet.

Förhållande till planområdet

Planområdet ligger utanför Brännö gärde invid Rödstensvägen.

I gällande plan från 1952 tog man hänsyn till Brännö gärde och när man planlade aktuellt kvarter för bebyggelse. Aktuellt planområde för detaljplan för Handel på Brännö ligger inom det kvarter som föreslogs för bebyggelse. Även idag bedöms planområde ligga på en sådan plats att det ej påverkar Brännö gärd negativt.

3.3 Hela gamla vägen från Rödsten till Husvik är värdefull

Rödstensvägen-Husviksvägen är Brännös huvudstråk som leder mellan öns centrala bebyggelse och färjeläget vid Rödsten. Planområde ligger utmed detta värdefulla huvudstråk. Därför bedöms det viktigt att studera gaturummet och befintlig bebyggelse utmed detta stråk.

Rödstensvägen leder från färjeläget i norr fram till en korsning där Faggeliden bryter av väst—östlig riktning. Husviksvägen tar sin början strax väster om Rödstensvägen södra ände. Brännö ladugård ligger cirka 50 meter in på Husviksvägen.

Längs Rödstensvägens södra del finns huvudsakligen villabebyggelse på den västra sidan och den bebyggelsen ligger något indragen (10–30 meter) från vägen i anslutning till den långa bergsryggen.

Längs Husviksvägen ligger bebyggelsen inklusive äldre ekonomibyggnader (bl.a. Brännö ladugård) i nära anslutning till vägen. Ibland vetter entréerna direkt mot gatan. Vissa tomtplatser avgränsas av häckar och staket, men ofta finns ingen speciell tomtmarkering. Husen ligger med antingen lång– eller kortsida mot vägen. Husen är småskaliga och är uppförda i en till två våningar eller i en våning med förhöjt vägg liv. Genom att husen ligger utefter och i nära anslutning till Husviksvägen bildas ett väl definierat gaturum med sammanhållen bebyggelse. Denna del av Husviksvägen är betydelsefull för Brännös identitet och kulturhistoriska karaktär.

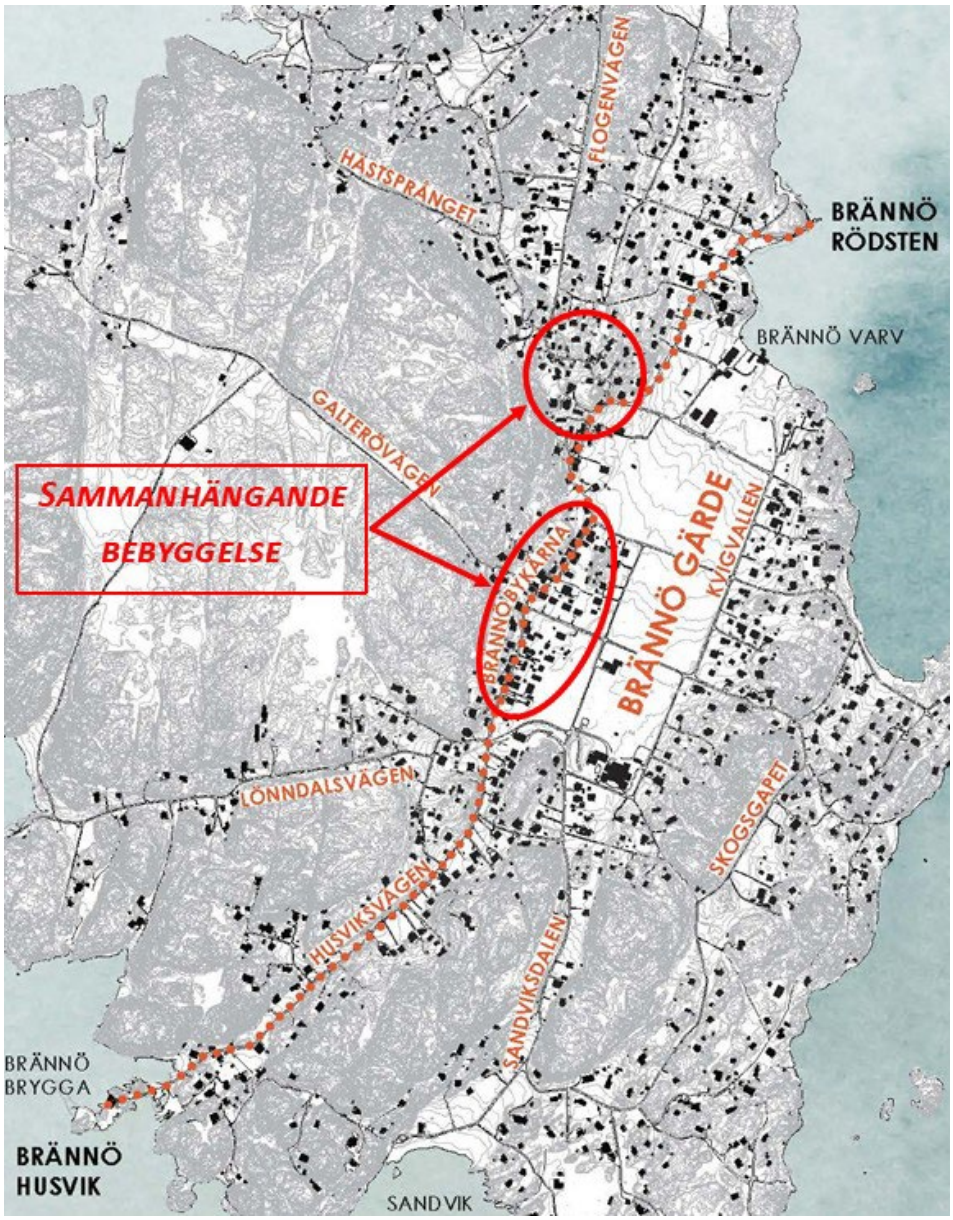

Figur 12 Huvudstråket Rödsten-Husvik har markerats med orange prickad linje. Inringat med röd linje visas områden utmed stråket där det finns mer sammanhängande / tätare bebyggelse.

Bakom de hus som ligger närmast vägen finns ytterligare bebyggelse. Bebyggelsemönstret är olika på vägens båda sidor. De hus som ligger mot berget har små tomter och är ofta uppförda i mer än en våning. Äldre och yngre bebyggelsen blandas, den yngre bebyggelsen består generellt av större hus än det äldre byggnadsbeståndet.

Figur 13 Vy-foto visar Rödstensvägen. Det första området med sammanhängande bebyggelse, enligt bevarandeprogrammet, ligger längs den slingrande branta tvärgatan Faggeliden.

Figur 14 Vy-foto visar Husviksvägen samt den sammanhängande bebyggelse som enligt bevarande programmet kallas gamla byn.

Den sammanhängande bebyggelsen längs Faggeliden och dess omgivning längs Rödstensvägen och Husviksvägen har större variation avseende takfärg och fasadfärg jämfört med bykärnans bebyggelse som är mer enhetlig vad gäller takfärg och fasadfärg. Den senare bebyggelsen har i stort sett röda tak och traditionellt ljus färg på fasaderna, figur 14–15. Så gott som alla byggnader har

här trä som fasadsmaterial och taken är utformade som sadeltak oftast med takpannor.

Figur 15 Sammanhängande bebyggelse i korsningen mellan huvudvägen och vägen Faggeliden.

Figur 16 Bild från VY 2 som visas i figur 14, visar bebyggelse längst Brännö gärde, byggnaderna är större jämfört med bebyggelsen längs huvudvägen.

Figur 17 Bild från VY 1 som visas i figur 14, visar bebyggelse längst huvudvägen, byggnaderna ligger i nära gatan och parallellt med den. Oftast ligger entréerna mot vägen.

Figur 18 Sammanhängande bebyggelse, Brännö bykärna, gamla byn.

Förhållande till planområdet

Tätheten är olika utmed huvudstråket Rödsten-Husvik. Längs huvudgatan är tätheten större inom de två sammanhängande bebyggelseområdena jämfört med resten av ön. Täthet bedöms vara en viktig faktor i skapandet av sammanhängande bebyggelse. Storlek och skala undersökas i nästa avsnitt.

Sadeltak bedöms vara så avgörande och gemensam nämnare i den befintliga miljön trots olika tidsåldrar att bestämmelse med krav på detta införts i planförslaget.

Takfärgen är olika men mest sammanhängande i bykärnan. I närheten av planområdet är takfärgen mer varierad. Med anledning av detta bedöms inte takfärg på byggnader inom planområdet vara avgörande och bedöms ej utgöra någon stor påverkan för kulturmiljön. Bedömningen har också stöd i att bebyggelsen genom planområdets lokalisering, ej kommer vara tongivande sett från havet. Att reglera takmaterial genom en tvingande bestämmelse bedöms ej vara motiverat då val av takmaterial ej bedöms påverka är kulturmiljön i någon större utsträckning. Därför införs inte någon tvingande bestämmelse om detta. Moderna tekniker eller exempelvis vegetationsklädda tak eller tak med

solpaneler bedöms inom aktuellt planområde mycket väl kunna inpassas utan skada på upplevelsen av helhetsmiljön.

Fasadmaterial, fasadfärg samt takutformning är de mest sammanhängande karaktärerna i närheten av planområdet och på resten av ön och de har även bedömts som det viktigaste att reglera i planförslaget.

3.4 Gamla byområdets bebyggelse bestod av tätt placerade bostadshus och ekonomibyggnader i anslutning till huvudvägen och gärdet

Gamla byområdet påverkas inte av planområdet men för att förstå det historiska bebyggelsemönstret gjordes en djupare undersökning här.

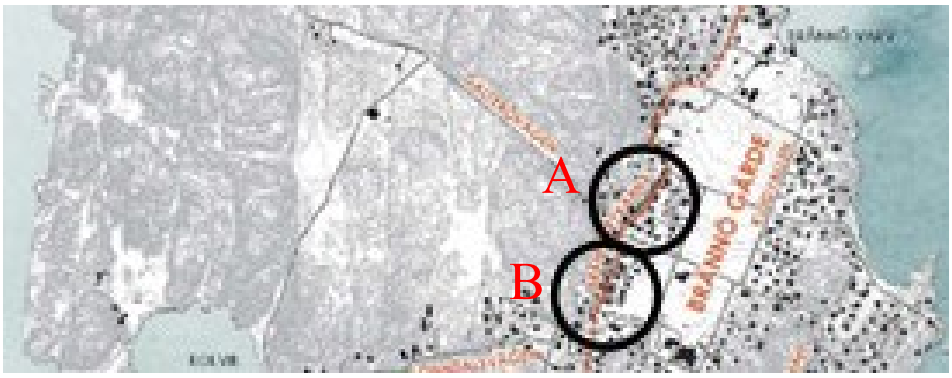

Figur 19 Gamla by, Bykärnan, två delar.

Byggnaderna ligger nära och tätt längs Husviksvägen. Väster om gatan ligger de gamla byggnaderna med ett avstånd av 3–5 meter från varandra. Sektionerna visar relationen mellan byggnaderna på båda sidor längs gatan. Byggnadernas fasadsliv har ett avstånd av 6 meter respektive 9,3 meter. Dock varierar byggnadernas vägglivs höjd och takens nockhöjd mellan 3 och 4 meter respektive 5,2 till 7,6 meter.

Figur 20 Gaturum i bykärnan, del A, se höjdförhållande i sektion A i figur 21.

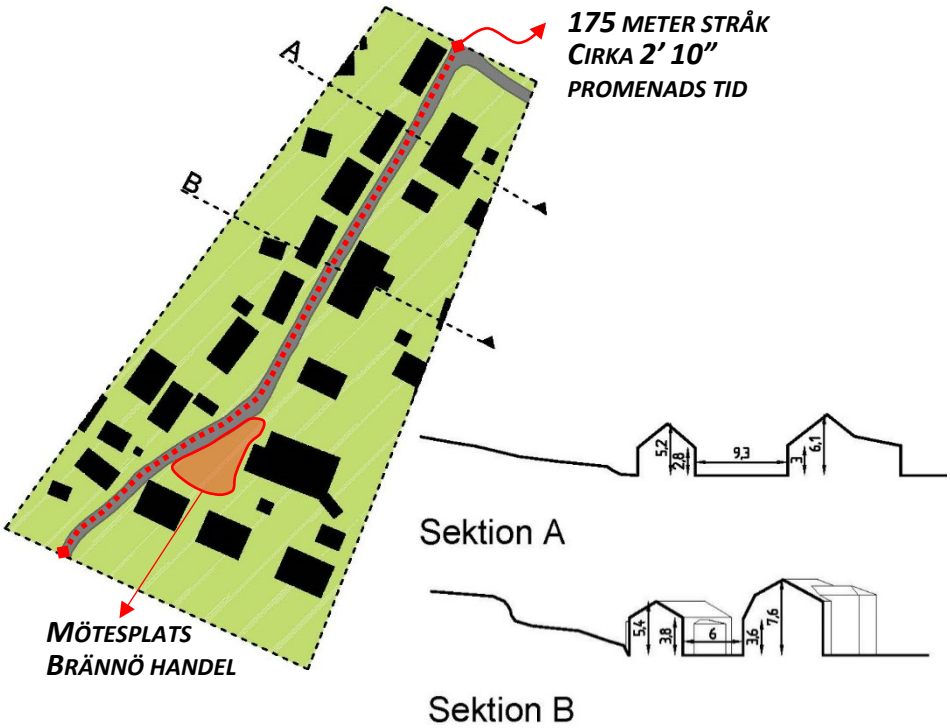

Figur 21 Brännö byärna, del A, Stadsbyggnadskontoret.

Södra delen av mittpartiet har samma karaktär som norra delen men mot söder blir bebyggelsen mer gles. Byggnaderna längs gatan ligger parallellt med huvudgatan och har små avstånd från gatan. Genom att husen ligger utefter och i nära anslutning till Husvikensvägen bildas ett väl definierat gaturum med sammanhållen bebyggelse.

Figur 22 Gaturum i bykärna del B, se höjdförhållande i sektion A i figur 23

Figur 23 Brännö bykärna, del 2, Stadsbyggnadskontoret.

Förhållande till planområdet

Det bedöms viktigt att planförslaget ska möjliggöra att den tillkommande nya bebyggelsen ska bidra till ett definierat gaturum. Placering av byggnaderna i anslutning till gatan, en mänsklig byggnadshöjd mot gatan, mötesplats mot gatan. Detta för att plocka upp viktiga karaktärer ur den befintliga bebyggelsen och dess starkt definierade gaturum.

3.5 Byggnaderna tillsammans med gärde speglar jordbruksnäringen

För att kunna beskriva detta värde så behövs det specificeras hur man upplever denna karaktär. Ett sett som är relevant till bebyggelse och arkitektur anses att upplevelsen handlar om relation mellan jordbruksmarken Brännö gärde och intilliggande bebyggelse. Relationen upplevas när man uppfattar både, Brännö gärde och bebyggelse, tillsammans samtidigt. Detta kan delas i två sett:

När man befinner sig i närheten av gärde, t.ex. när man promenerar inom området eller bor runt gärdet, där både gärde tillsammans med bebyggelse kan ses och relationen kan upplevas. Tydligaste stråk och bebyggelsefronter för denna upplevelse visas i figur nedan med röd färg och gul färg.

Figur 24 Röd streckad linje visar promenadstråk som man upplever upplevelses jordbruksnäringen i högsta grad, tjocka gulmarkerade linjer visar bebyggelseområdenas gräns mot gärdet.

När man befinner sig på längre avstånd, till exempel när man blickar mot Brännö gärde och intilliggande bebyggelse från andra platser än den som beskrivit i punkt 1, till exempel från havet eller från högpartierna. Upplevelsen handlar här om utblick mot det totala sammanhängande landskapet och bebyggelsen. Utblicken här kan uppdelas till två, nämligen från havet eller från högpartier på Brännö. Bilder nedan visar hur man upplever landskapsbilden idag från havet och planområdets relation till detta.

Figur 25 utblick från havet mot Brännö gärde tillsammans med bebyggelse, fyra byggnader valdes (A, B, C, D) och visas i figur 26–28 för att landskapsbilden ska förstås bättre. Tjocka gula linjer visar gränsen mellan bebyggelsen och gärdet.

Figur 26 Landskapsbilden från havet mot Brännö gärde. Fyra byggnader A, B, C och D som är markerade i figur 25 visas. Foto från passagerarfärjan på väg från Asperö norra o vidare mot Rödsten.

Figur 27 Landskapsbilden från havet mot Brännö gärde. Fyra byggnader A, B, C, D som markerats i figur 25 visas. Foto från passagerarfärjan på väg från Asperö norra o vidare mot Rödsten.

Figur 28 Landskapsbilden från havet mot Brännö gärde. Fyra byggnader A, B, C, D som markerats i figur 25 visas. Foto från passagerarfärjan på väg från Asperö norra o vidare mot Rödsten.

Förhållande till planområdet

Planområdets placering gör att denna karaktär påverkas marginellt med kommande bebyggelse. Marginell påverkan finns (under kategori 1) när man närmar sig från Rödstensvägen mot Faggeliden bredvid planområde - se figur 24, genom att en bit utblick mot gärdet och bebyggelse kommer att skymmas av den kommande bebyggelsen. Det är förhållandevis korta passager där utblicken kommer att skymmas jämfört med resten därför bedöms påverkan som liten.

Landskapsbilden påverkas med kommande bebyggelse men på grund av att planområdet ligger utanför Brännö gärde – se figur 26–28, bedöms det ej ge en negativ påverkan. Kommande bebyggelse kommer dock naturligtvis blockera utblick mot och från befintliga byggnader som ligger bakom planområdet, t.ex. hus A i figur 25–28. En del bebyggelse utmed Rödstensvägen blockeras redan idag av bebyggelse närmare vattnet. Kommande bebyggelse i planområde kommer även skymmas av befintlig bebyggelse närmare vattnet. Så länge som

höjderna på kommande bebyggelse inte bryter öns silhuett bedöms landskapsbilden ej påverkas negativt.

3.6 Landskapsbilden från gärdet mot havet och bebyggelsen runt gärdet

Från gärdet finns en viktig utblick mot havet och Göteborgs hamn. Planområdet ligger vid sidan av gärdet.

Figur 29 Visar planområdet i förhållande till utblick mot Göteborgs hamn, Planområdet ligger vid kanten av gärdet och bedöms ej påverka utblicken från gärdet mot havet och Göteborg hamn.

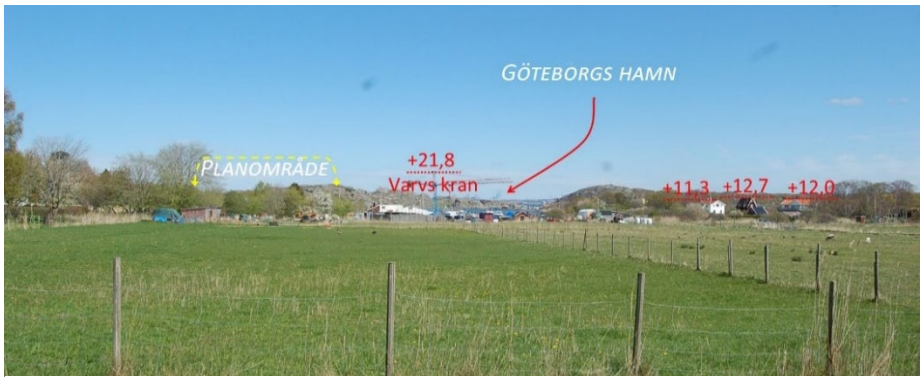

Figur 30 Kranen vid Brännö varv har en nockhöjd som motsvarar +21,2. Observera att plushöjden anger höjd från nollnivån, från så kallad havsnivå, inte själva anläggningens höjd. Marknivån vid kranen är cirka +1,8 då kranen själv blir 20 meter lång. Till höger finns ett glest bebyggelseområde med olika nockhöjder från +11,3 till +12,7. Inom planområde kommer bebyggelsen att ha olika nockhöjder, den har reglerats olika beroende byggrätten läge och planerad funktion på byggnaden.

Figur 31 Bebyggelse och anläggningar runt gärdet har olika nockhöjder som beror på både funktion och mark nivån. Bostadshuset har olika byggnadshöjd och nockhöjder.

Figur 32 Utblick från gärdet mot bergpartiet väster om Rödstensvägen. Nockhöjder inom planområdet har anpassats till landskapsbilden och syftet är att de ska följa byns silhuett.

Förhållande till planområdet

Planområdets placering medför att det inte ska hindrar utblick mot havet dock kommer de kommande byggnaderna att ses från gärdet. Kommande nockhöjder i planförslaget ska inte bryta öns nuvarande siluett i sin helhet och landskapsbilden inte försämras.

3.7 Stora hus inom Brännö bykärnan (gamla byn)

Några stora bostadshus finns i kanten av Brännö gärde. Byggnaderna ligger i direkt anslutning till den sammanhängande bebyggelse i bykärnan bakom bebyggelse längs Husviksvägen. I bilden nedan markerads två hus, hus A och hus B, som ligger vid kanten av Brännö gärde. Dessa byggnader syns tydligt

från havet, se figur 26–28. I figur 34 illustreras befintliga byggnadshöjder och nockhöjder tagna från stadens 3d- grundkarta. Hus B har en byggnadshöjd motsvarande 6,8 meter, vilket är högre än hus A:s byggnadshöjd. Men hus A har en nockhöjd som är 10 meter och är högre än hus B.

Figur 33 Stora hus vid kanten av Brännö gärde.

I figur 34 visas även motsvarande höjd över kommunens nollnivå med plussiffror.

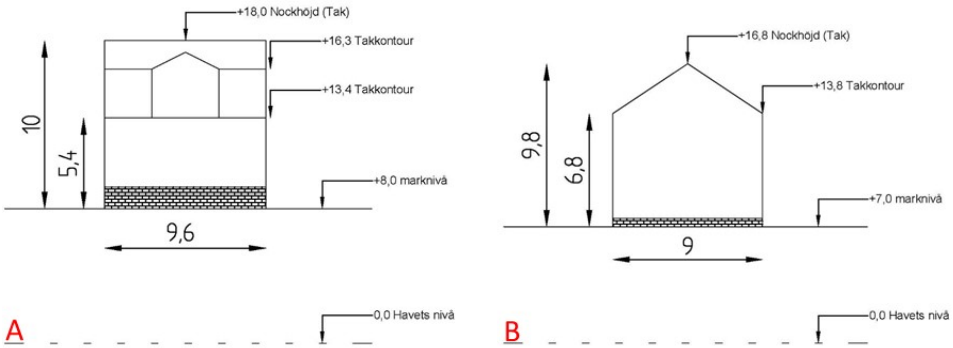

Figur 34 Byggnadshöjder och nockhöjder tillhör hus A och B på figur 33. Plushöjder finns med till höger av varje ritning. Illustration Stadsbyggnadskontoret.

Vidare studerades tre hus utmed Husviksvägen inom bykärnan för att bättre förstå bebyggelsen utmed huvudstråket. Detta hus visas i figuren nedan. Alla hus har en fasad mot huvudstråket Husviksvägen. Andra sidan av hus parallellt med huvudstråket möter grannar bostadshus (hus A), bergsparti (hus B) och

Brännö gärde (hus C).

Figur 35 Hus A, B och C visas med röda cirkel. Huvudstråket markerat med gul streckad linje.

Figur 36 visar fasader av hus A, en mot Husviksvägen och en mot norr. Huset har en längsgående fasad av 18 meter parallellt med Husviksvägen och ligger mindre än 1 meter från Husviksvägen. Huset har två rader fönster och entréer intill gatan.

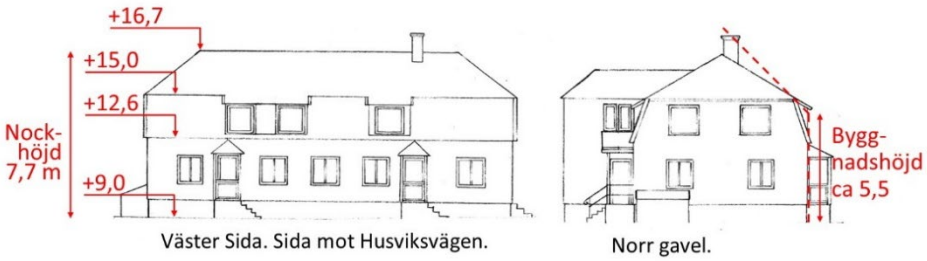

Figur 36 Höjder av Hus A. Höjderna räknades i förhållande till marknivå vid Husviksvägen. Byggnadshöjd räknades med hjälp av takplan med 45 grader lutning enligt boverket.

Figur 37 visar fasader av hus B, en mot Husviksvägen och en mot bergspartiet i väster. Nivåskillnaden är cirka 2,5 meter mellan Husviksvägen och marknivån vid fasaden mot berget. Huset är anpassat till marknivåerna på bägge sidor av huset. Entré ligger på den sidan som är mot gatan men på den nivå som är marknivån mot bergspartiet. Fasaden mot Husviksväggen ligger mindre än 2,0

meter från gatan.

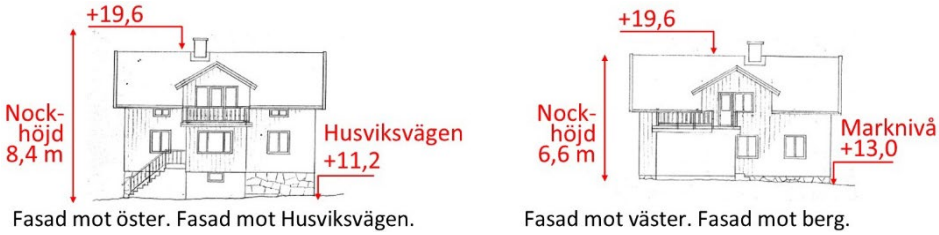

Figur 37 Höjder av Hus B. Nockhöjd räknades utifrån marknivå vid Husviksvägen för fasad mot öster och marknivå vid huset mot berget för fasad mot väster. Bild, Stadsbyggnadskontoret.

Figur 38 visar hus C:s fasader, en mot Husviksvägen och en mot Brännö gärde. Nivåskillnaden mellan Husviksvägen och husets gårdsmark mot gärdet är cirka 1 meter. Fasaden mot Husviksvägen ligger ca 7,0 meter från gatan och har entrén mot gatan.

Figur 38 Höjder av Hus C. Nockhöjd räknads utifrån marknivå vid Husviksvägen för fasad mot väster och gårdens marknivå för fasad mot öster. Bild, Stadsbyggnadskontoret.

Förhållande till planområdet

Planområde ligger utmed huvudstråket och möter i öster planlagd naturmark, och Brännö gärde (figur10). Bebyggelsens skala, täthet och placering är viktiga faktorer i skapandet av ett tryggt och attraktivt gaturum som påminner om kulturmiljön inom bykärnan. Detta bör inarbetas i planförslaget.

Den befintliga bebyggelsens byggnaderna har olika fasader beroende på om de möter huvudgatan eller Brännö gärde eller bergspartiet. Detta ger en hierarki från allmän plats, det offentliga, till privat gård som bidrar till att definiera tydligare privata och allmänna utrymme. Planområdet ska inrymma olika funktioner allt från centrumändamål till bostadsändamål, det vill säga från allmänt till privat, därför är det viktigt att ovan nämnda kvaliteten skapas inom planområdet.

4 Slutsats

Här anges de bedömningar/slutsatser som kontoret haft till grund vid utformandet av planförslaget vad gäller placering-, nyttjande- och utformningsbestämmelser.

Avseende karaktär 3.1 är bedömning att möjliggöra byggnation som tillgodoser nuvarande behov nämligen handel och postservice, lokal för andra verksamheter och bostäder i syfte att ej hindra utvecklingen på ön.

Avseende karaktär 3.2 är bedömningen att planområdet ligger på rätt plats vid kanten av gärdet så att påverkan på upplevelsen av gärdet minimeras.

Avseende karaktär 3.3 är bedömning att bebyggelse inom planområde ska följa karaktären som finns utmed huvudstråket i möjligaste mån. Bestämmelser som bedöms relevanta och motiverade är bestämmelse med krav på sadeltak, reglering av byggnadsarea, fasadsmaterial, fasadfärg och placering av byggnader. Vidare bedöms det relevant och motiverat att i planen säkerställa en liten mötesplats, torg.

Avseende karaktär 3.4 och 3.7 är bedömningen att bebyggelsen inom planområdet ska följa den karaktären som finns utmed huvudstråket i möjligaste mån. Bestämmelser som bedöms relevant är byggnadshöjd, nockhöjd, takvinkel, möjliggörande av entréer mot huvudgata, detaljer på tak t.ex. takkupor. Utformning och lokalisering av så kallad plusmark och prickmark har använts för att påverka möjlig utformning framförallt längs Rödstensvägen och passagen genom planområdet.

Avseende karaktär 3.5 och 3.6 är bedömningen att kommande bebyggelse inte ska försämra kvalitéter i landskapsbilden och ej påverka öns siluett negativt. Bestämmelse som bedöms relevant för detta är framförallt bestämmelse om nockhöjd och att de regleras genom så kallad plushöjd på viktiga delar.

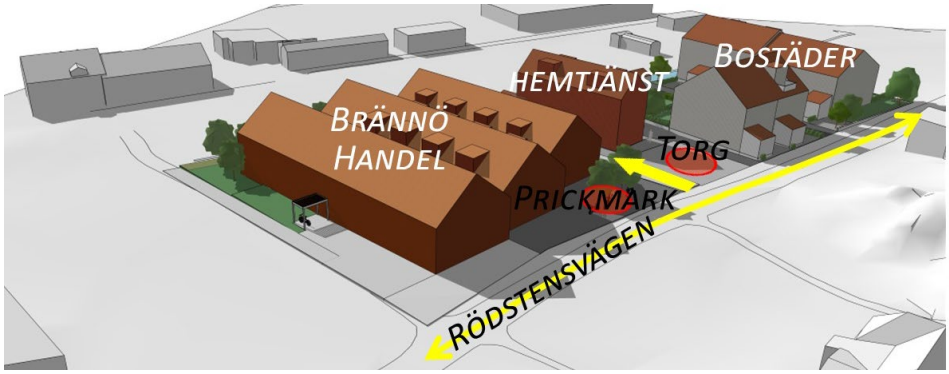

Figur 39 Illustration av planförslaget, underlag från GAJD arkitekter och Norconsult. Torg-användningen tillsammans med prickamarken möjliggör en mötesplats. Byggnader längs huvudstråket ska ha byggnadshöjd 5,5 meter. Byggnader som ligger längre fram får vara högre. Fasadsmaterial ska vara trä för hela planområde. Fasadsfärg ska vara traditionelltmörk för handel och hemtjänst och traditionellt ljus för bostäderna. Detaljer på tak och i anslutning till byggnader är möjliggort.

Kommande bebyggelse inom planområdet ska ha ungefär samma storlek avseende byggnadshöjd och nockhöjd jämför med stora hus inom Brännö byskärnan. Planförslaget ska definiera två olika byggnadshöjder, en längs huvudvägen respektive en längre mot öster närmre varvet och Brännö Gärde. Detta med hänvisning till det bebyggelsemönster som finns inom de redan sammanhängande bebyggelseområdena på ön.

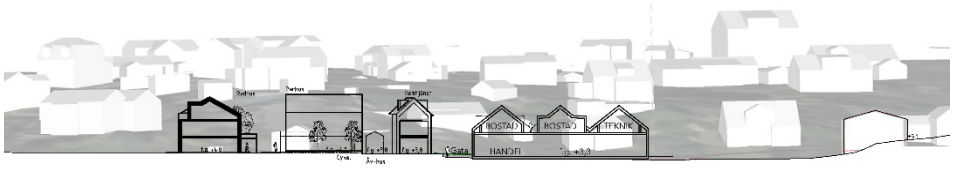

Figur 40 visar nockhöjder inom planområde i relation till bebyggelsen på berget på andra sidan av Rödstensvägen. Föreslagna nockhöjder bryter inte öns siluett. Mellan handelns byggnad och byggnad som skisseras för hemtjänst skapas en smal passage.

Figur 41 visar föreslagna nockhöjder inom planområdet i relation till nockhöjder i omgivningen. Detta så att Landskapsbilden från Brännö gärde mot högpartier på Brännö ej försämras.

Figur 42 visar föreslagna nockhöjder inom planområdet i relation till omgivningen. Avsikten är att Landskapsbilden från Brännö gärde mot havet och Göteborgs hamn ej ska försämras.

Bestämmelse om kulör på fasad för huvudbyggnader har införts och föreslås för de två delarna med verksamheter minst i gatuplan vara i en traditionellt mörk kulör. För den del som medger bostäder även i gatuplan och som vid tiden för planarbetet avses bebyggas med bostäder anges en traditionellt ljus kulör, till exempel ljus grå umbra. Detta i avsikt att dessa byggnader skall skilja sig från dem två byggrätter med verksamheter i botten. Syfte med traditionell färgsättning bestämmelse är inte reglering av enbart en färgsättning utan att utöver anpassning till kulturmiljöer i skärgård var att skapa en sammanhängande bebyggelse där färgsättningen påminner byggnadsanvändning. Den detaljerade prövningen av färgsättning hanteras vid bygglovsprocessen.